

БЪЛГАРСКИ ВЕСТИ BOLGÁR HÍREK 04 · 2020

ВЕСТНИК НА БЪЛГАРИТЕ В УНГАРИЯ

WWW.BOLGAROK.HU

A MAGYARORSZÁGI BOLGÁROK KÉTNYELVŰ HAVILAPJA

Преплетени нишки • Összefonódó Szálak • Неделя Православна • Ortodox vasárnap

Малка България в Пилишче • Kis Bulgária Piliscsében

ПРЕПЛЕТЕНИ НИШКИ

В началото на месец март беше открита изложба на секция „Текстил“ към Съюза на българските художници, Асоциацията на унгарските гобленисти и авторите от секция „Текстил“ към Българския културен форум. Изложбата беше експонирана едновременно на три различни места в Будапеща.

Представящата повече от сто творби българо-унгарска текстилна колекция беше изложена в българската галерия Б44, в изложбената зала на Съюза на унгарските художници и приложници на булевард „Андраши“ и в галерията на работилницата на Асоциацията на унгарските гобленисти. ♦ В българската галерия Б44 изложението беше открито от Председателя на българското републиканско

самоуправление гр. Данчо Мусев. За доброто настроение на гостите се погрижиха народната певица Каталин Ижак и лютнистът Жолт Хомоки ♦ Експозицията е своеобразен парад на симбиозата между традиция и новаторство, между благородни и така наречените „евтини“ материали. Това разнообразие се наблюдава и при боравенето с материала, което преминава от природните материали през полистирена

и достига до тънките медни нишки. Когато българските и унгарските материали започнаха своето обичуване по стените на галерията, всички усетиха, че те се допълват, дори засилват влиянието си: от една страна българските текстилни платна, които са по-изгънати по характер, по-отворени за експерименти, използващи авангардни, попарт, концептуални елементи; от друга страна унгарското гобленно и текстилно изкуство, изплъзнало се изпод „наметалото на Ноеми Ференци“, следвайки етоса на примесения с традиционни елементи модернизъм ♦ И тази изложба е свидетелство за феминизирането на текстилното изкуство. С две изключения, всички творци, изложили произведенията си, са жени, а на преден план изпъкнаха така наречените „женски“ теми. Това се наблюдава особено силно при българските творби, където темите варират между: етапите на женския живот, любовта, майчинството, тялото, както и аномалиите, свързани с тези теми. В българските творби има силно присъствие на попарта, вдъхновение от най-вече феминисткото по характер „рециклиращо“ изкуство, но също така сме свидетели и на вълнуващи примери за иронично преосмисляне на жанра на бродерията. ♦ Всичките тридесетима унгарски и български творци са професионални художници приложници, занимаващи се с текстил или килимарство. Членовете на Асоциацията на унгарските художници килимари вече са имали възможност да се представят пред българската публика в София през есента на 2018 г., в Унгарския институт, благодарение на усилията на куратора Естер Кнайс и директора Дьорги Димитров. Инициатори на настоящата съвместна изложба на съвременни текстилни творби от България и Унгария са Естер Кнайс и Михаела Пагева. Те си бяха поставили за задача да представят цялата палитра от материали, техники и цветове, които използват художниците. Изложбата беше открита за посещение от 27 март. ♦

ÖSSZEFONÓDÓ SZÁLAК

Március elején Összefonódó szálak címmel nyílt kiállítása a Bolgár Művészszövetség Textil Szakosztályának, a Magyar Képzőművészek Egyesületének és a Bolgár Kulturális Fórum textiles tagjainak három helyszínen, Budapesten.

Атöbb mint száz alkotást bemutató, reprezentatív болгър-магяр текстилна изложба на Б44 Болгър Галерия, а Магяр Кэпзё- és Iparművészek Szövetségének Andrassy úti kiál-

lítóterme és a Magyar Képzőművészek Egyesületének Műhely Galériája adott otthont. ♦ A B44 Bolgár Galériában berendezett kiállítást dr. Muszev Dancso, a Bolgár Országos Önkormányzat elnöke nyitotta meg, a zenei aláfestésről pedig Izsák Katalin népdalénekes és Homoki Zsolt lantművész gondoskodott. ♦ A tárlat a hagyomány és az újítás, a nemes és az úgynevezett olcsó anyagok sereg-szemléje. Ez a változatosság jellemzi az anyaghasználatot is, amely a természetes anyagoktól a poliészteren át egészen a rézszálig terjed. Amikor a болгър és a магяр anyag párbeszédbe lép egymással a falakon, azt látjuk, hogy kiegészíti, illetve erősíti egymást a karakterében játékosabb, kísérletezésre nyitottabb, avantgárd, pop art, koncepciótelemeket is felvállaló болгър textil; és a „Ferenczy Noémi köpönyegéből kibújt” hagyományörző modernitás ethoszát követő магяр gobelin- és textilművészet. ♦ A textilművészet elnöiesedése ezen a kiállításon is megfigyelhető, hiszen két kivétellel minden alkotó hölgy, és ún. női témák is előtérbe kerülnek. Különösen a болгър alkotásokon jelennek meg a női élet korszakai, a szerelem, az anyaság, a testkép, és ezek anomáliái. Erős a pop art, illetve a többnyire feminista karakterű recycled art ihletése is a болгър munkákban, de például a hímzés műfajának ironikus újraértelmezésére is izgalmas példákat látunk. ♦ A harminc болгър és harminc магяр alkotó mindegyike professzionális textil-, illetve képzőművész. 2018 őszén a szófiai Магяр Интэзетben a Магяр Кэпзёмүвэшек Egyesületének tagjai Kneisz Eszter kurátori és Dimitrov Györgyi igazgató közbenjárásának köszönhetően már reprezentatív igénygel bemutatkozhattak a болгър közönségnek. A Szófiában kialakított szakmai és baráti kapcsolatok fonalát tovább göngyölítve Kneisz Eszter és Michaela Padeva együtt álmodták meg ezt a болгър és магяр kortárs текстилна изложба, melyet minél változatosabb és sokszínűbb anyaggal kívántak bemutatni. A tárlatot március 27-éig tekinthették meg az érdeklődők. ♦

ТЪРЖЕСТВЕНО ЧЕСТВАНЕ НА НЕДЕЛЯ ПРАВОСЛАВНА

„Има Православие у нас, има български народ; няма Православие, няма български народ!“ - звучи предупредително и днес заветът на митрополит Климент Търновски (Васил Друмев).

На 8 март българският храм в Буганеца бе домакин на общоправославната среща за Неделя Православна. Празнична Архирейска Василуева Света Литургия бе отслужена от представители на всички православни християнски общини в Буганеца. Празничната литургия бе последвана от Лития около храма със светите икони, символ на победата на православието и благославяне на коливо (жито).

ORTODOX VASÁRNAP

„Ha van nálunk Ortodoxia, van bolgár nemzet is; ha nincs Ortodoxia, nincs bolgár nemzet sem!“ – csengenek ma is figyelmeztetően Kelemen tirnovói érsek szavai (Vaszil Drumev).

Március 8-án a budapesti Szent Cirill és Szent Metód Bolgár Pravoszláv Templom az ortodox vasárnap alkalmából tartott összortodox találkozót. Az ünnepi Nagy Szent Vazul Liturgiát követően, melynek végzésében minden budapesti ortodox keresztény közösség képviselője részt vett, körmenetet rendeztek a templom körül az ortodoxia győzelmét jelképező szent ikonokkal, majd megáldották a főtt búzát.

МОЛИТВА ЗА ИЗБАВЯНЕ ОТ НОВАТА ЕПИДЕМИЯ (КОРОНАВИРУС)

Обикновено се чете преди отпуста на вечерня, утриня или литургия

Свещеника На Господа да се помолим

Вярващите Господи помилуй!

Свещеникът чете тази молитва на соля с лице, насочено към изток:

„Господи, Боже наш, Който си богат в милостта и чрез Твоето мъдро грижовно предводителство, направлявай нашия живот, чуй нашата молитва, приеми нашето покаяние за греховете, спри новата инфекциозна болест (новата епидемия), както спря наказанието на Твоя народ във времето на цар Давид. Ти, Който си Лекар на нашите души и тела, дарувай изцеление на заболялите, изправи ги бързо от леглото на страданието, за да Те славят, Спасителю Милостиви, здравите покровителствай от всякаква болест. Благослови, укрепи и пази, Господи, с Твоята благодат, всички с човеколюбива и жертвена любов, опази болните в техните къщи и болници. Отдалечи цялата болест и страдание от народа и ни научи да ценим живота и здравето като Твои дарове. Дари ни, Боже, Твоя мир и изпълни нашите сърца с неотстъпна вяра в Твоята закрила, в надежда с Твоята помощ и в любов към Тебе и ближния. Защото Твои са помилването и нашето спасение, Боже наш, и на тебе слава отдаваме, на Отца и Сина и Светия Дух, сега и винаги и во веки-веков. Амин.“

НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС ЗА РИСУНКИ НА НАЦИО- НАЛНОСТИТЕ В УНГАРИЯ

Учениците от Българското училище за роден език представиха достойно българската общност в националния конкурс за рисунки, организиран от Републиканския педагогически център на националностите в Унгария.

Симеон Пенгарев беше отличен със специална награда във втора категория.

Зорка Киш зае престижното трето място, а **Гита Барта** получи специална награда в трета категория.

Честито на наградените ученици и на техните учители!

ORSZÁGOS NEMZETISÉGI RAJZVERSENY

Az Oktatási Hivatal Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központ által megrendezett Országos Nemzetiségi Rajzversenyen a Bolgár Nyelvoktató Nemzetiségi Iskola diákjai szépen szerepeltek.

A II. kategória különdíját **Pendarev Simeonnak** ítelték. A III. kategóriában 3. helyezést ért el **Kis Zorka** és különdíjban részesült **Barta Gitta**.

A tanulóknak és felkészítő pedagógusaiknak gratulálunk!

ЗАПИСВАНЕ

Българското училище за роден език записва ученици за първи клас на учебната 2020-2021 г.

Родителите, които желаят да запишат децата си в първи клас, трябва да подадат документи до 24 април включително.

За записването са необходими:

- идентификационният номер на детето (OM azonosító) от детската градина или училището;
- попълнена молба за записване, която може да намерите на страницата на училището www.bolgariskola.hu в рубриката: *Формуляри за изтегляне/Молба за записване;*

Приемат се деца, навършили 6 години към 1 септември 2020 г.

Училището приема и деца в групи класове. Определянето на групата, в която детето може да постъпи в училището, става след провеждане на разговор с детето и родителите, както и с попълването на съответния тест.

Поради възникналата извънредна ситуация, свързана с коронавируса, имаме молба документите да се изпращат на имейла на училището bolgarsuli@gmail.com или по пощата: Bolgár Nyelvoktató Nemzetiségi Iskola, 1062 Budapest, Bajza utca 44.

BEIRATKOZÁS

Bolgár Nyelvoktató Nemzetiségi Iskola
Beiratkozás első osztályosok számára a
2020/2021-es tanévre

Тájékoztatjuk a szülőket, amennyiben szeretnék első osztályba beírtni gyermekeiket, úgy kérjük beíratási szándékukat jelezzék április 24-ig!

A beiratkozáshoz az alábbiak szükségesek:

- a gyermek oktatási azonosítója az óvodától, illetve az általános iskolától
- jelentkezési lap kitöltése és beküldése – az ehhez szükséges formanyomtatvány letölthető a www.bolgariskola.hu weboldaltól az *Információk/Beiratkozás* menüpontból

Minden gyermek, aki 2020. szeptember 1-ig betölti a 6. életévét jelentkezhet az iskolánkba.

A Bolgár Nyelvoktató Nemzetiségi Iskola várja diákok jelentkezését egyéb osztályba is! A tanuló osztályba sorolása egy nyelvi szintfelmérő teszt megírását, valamint a tanulóval és szüleivel történő közös beszélgetést követően kerül meghatározásra.

A koronavírus-vészhelyzet miatt kérjük, hogy a jelentkezési lapokat elektronikusan a bolgarsuli@gmail.com e-mail címre szíveskedjenek elküldeni, vagy postán: Bolgár Nyelvoktató Nemzetiségi Iskola, 1062 Budapest, Bajza utca 44.

СБОГУВАНЕ С КОМУНИЗМА

Фотоизложбата „Комунистическа България“ бе открита на 5 март в културно средище „Йотвьош“ 10. Тя е дело на фотографа художник Антони Георгиев.

В продължениена години той снима не само паметници и статуи, а и огромно количество развалини от епохата – военни и селскостопански, селски и градски обекти, все още движещи се автомобили, произведени във вече несъществуващи държави като ГДР, ЧССР и СССР; предизвикващи учудване и смях табелки. Така „Комунистическа България“ е истинско пътешествие, както във времето, така и в пространството. Изложбата е изработена със съдействие на Фондация „Америка за България“.

На откриването присъства фотографът художник Антони Георгиев, който сподели подтиците, които са го накарали да реализира тази изложба, а именно: желанието страната да се раздели час по-скоро с наследството на комунизма.

Антони Георгиев е фотограф, журналист и писател с над 30-годишен професионален опит в България, Дания, Великобритания, Чехия, Австрия, Германия и Съединените щати. Автор на над 50 изложби, показвани в София, Лондон, Прага, Страсбург, Виена и на много други места. Той е създател и на преминалата при голям успех изложба „Голямата базилика“, открита също в „Йотвьош“ 10 през септември миналата година.

Писателят Вуктор Хорват откри изложбата. Специално за събитието той бе написал стихотворение, което изпълни пред многобройната публика. Саксофонистът Габор Вайс и перкусионистът Тамаш Товзи Ковач създадоха музикалния фон и настроение за фотографското изкуство на Антони Георгиев.

Изложбата бе организирана от културно средище „Йотвьош“ 10, Български културен институт – Буганеца и Българското самоуправление в Терезварош.

След Буганеца бе подготвено представянето на фотографиите и в Сегед, но поради създамата се ситуация откриването е отложено за неопределено време.

БÚCSÚ A KOMMUNIZMUSTÓL

„A kommunista Bulgária“ című fotókiállítás március 5-én nyílt meg az Eötvös 10 Községi és Kulturális Színtérben. A tárlat Antoni Georgiev fotóművész munkásságát mutatja be.

Antoni Georgiev éveken át fényképezett nem csupán emlékműveket és szobrokat, hanem hatalmas mennyiségű, a korszakból való romot – katonai és mezőgazdasági, falusi és városi épületeket –, még mindig forgalomban lévő autók, melyeket olyan, már nem is létező országokban gyártottak, mint az NDК, Csehszlovákia vagy a Szovjetunió, valamint megütőzést és nevetséget keltő táblácskákat is. „A kommunista Bulgária” tehát valódi utazás időben és térben egyaránt. A kiállítás az Amerika Bulgáriáért Alapítvány segítségével valósult meg.

A megnyitón részt vett Antoni Georgiev fotóművész is, aki elárulta, mi készítette arra, hogy ilyen kiállítást állítson össze: szeretné, ha az ország minél hamarabb megszabadulna a kommunizmus örökségétől.

Antoni Georgiev fotóművész, újságíró és író több mint 30 év szakmai tapasztalattal rendelkezik. Dolgozott Bulgáriában, Dániában, Nagy-Britanniában, Csehországban, Ausztriában, Németországban és az Egyesült Államokban. Több mint 50 kiállítása volt Szófiában, Londonban, Prágában, Strassbourghban, Bécsben és számos más városban. Az ő munkája a nagy sikert aratott „A Nagy Bazilika” című kiállítás is, melyet szintén az Eötvös 10-ben mutattak be tavaly szeptemberben.

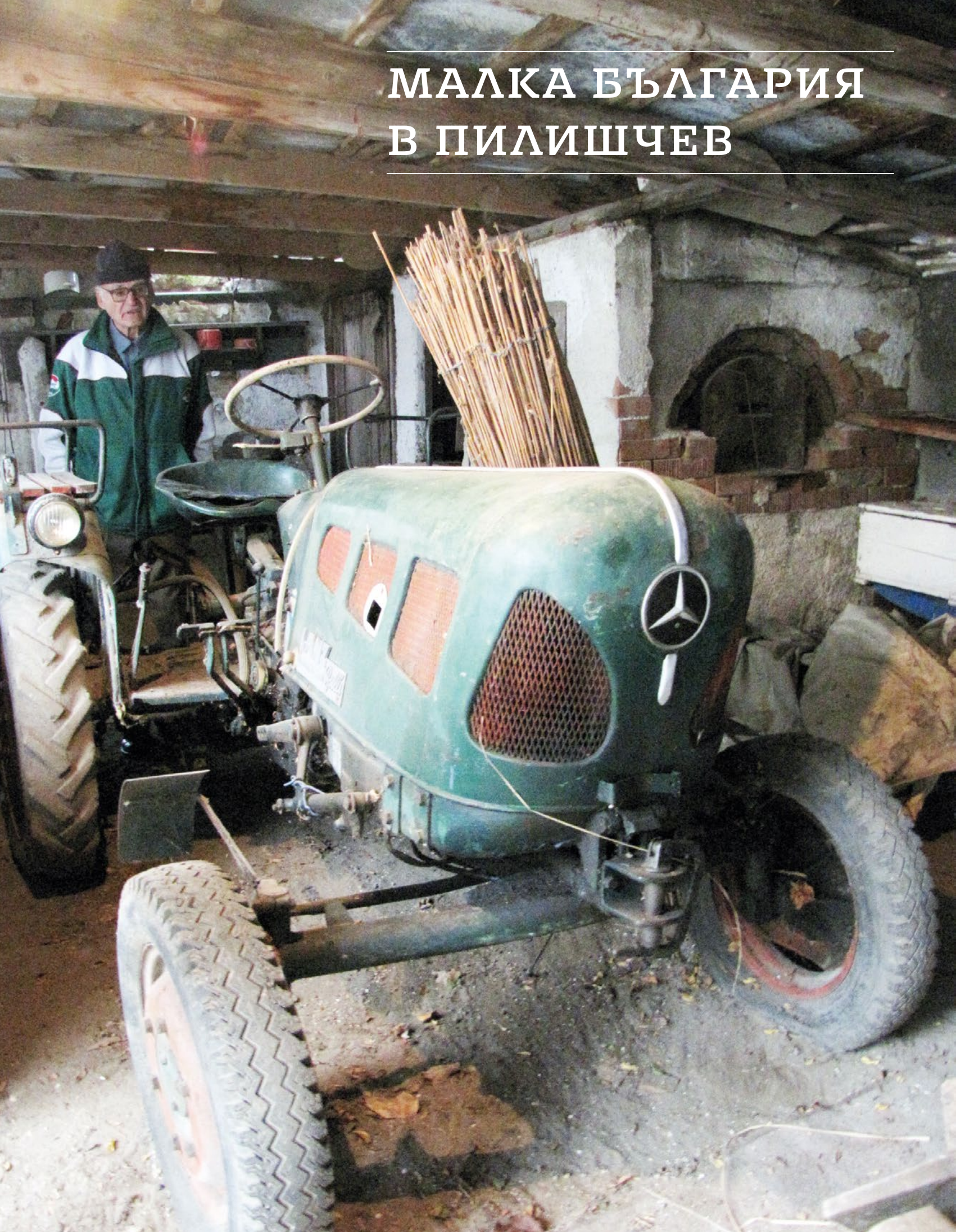
A kiállítást Horváth Viktor író nyitotta meg. Egy verset is írt külön az alkalomra, melyet elszavalt a népes közönség előtt. Antoni Georgiev fotóművészetének zenei aláfestéséről Weisz Gábor szaxofonos és Kovács Tamás „Tobzi” ütőhangszeres gondoskodott.

A kiállításra az Eötvös 10 Községi és Kulturális Színtér, a budapesti Bolgár Kulturális Intézet és a Terézvárosi Bolgár Önkormányzat szervezésében került sor.

A fotókat Budapest után Szegeden is bemutatták volna, de a kialakult helyzetre való tekintettel a megnyitót határozatlan időre elhalasztották.

МАЛКА БЪЛГАРИЯ В ПИЛИШЧЕВ

без документи до старини. Моят дядо пристига в Унгария с тайфата през 1913 г., на 13-годишна възраст. До Русе стигнали пеша, оттам продължили на параход до Оришова. На границата дядо ми го скрили в чувал и го контрабандирали като стока. Работил е в Шорокишар, от 1936 година почнал да наема земя на рента в Пилишчев. Баща ми, както споменах, също се ожени за словачка, той работеше в индустрията, но аз след казармата се преселих с жена ми при дядо и се захем с градинарството. От неговата градина от 2 хиляди квадратни метра днес вече имаме земя около 20 хиляди. От всяка печалба купувах ниви. Мога да кажа, че съм ги спестил тези земи от стомаха си. По време колективизацията държавата присвои земите ми, но след смяната на режима ги получихме обратно.

Стигаме сайванта. Прег нас стоят купуща от инструменти, чапи, мотики, грапи, лопати, сагулки, стан за плетене на рогозки и какви и не селскостопански съоръжения. Йозеф с голям ентусиазъм ни ги показва:

– Тази бензинова моторна помпа е от 1928 г., по-рано в нашето стопанство са поливали с дулап. Това е работещ трактор, там може да видите преса за грозде, различни кантари, рами за ястъци. Това е моята малка България. Моята голяма мечта е да обзаведа тук една образцова ферма – казва ни, приключвайки нашата обиколка из имението.

Йозеф ни предаде много описания и документация, които разказват за живота на българските градинари в хълмистия район на Пилиш.

ЙОРДАН ТЮТЮНКОВ

В началото на зимата по покана на Йозеф Войцек представителите на изследователския институт и в. „Български вестник“ посетиха неговото имение в с. Пилишчев. Във фермата са запазени различни видове градинарски инструменти, средства и ценности, които биха напълнили цял градинарски музей.

Примерът на българските градинари в Пилишчев показва, че гурбетчиите са се заселвали не само в големите градове на страната, а и в техните околности, в малки селища като Пилишчев например. Населението на този район е главно от словашки произход, има и малко шваби, но по време на гурбетчийството и младите българи се женят за словашки девойки.

– Словачките били хубави и работливи, често работели като надничарки при българските газди, където нашите гурбетчици са се запознавали с тях, езиковите бариери са били по-малки отколкото между унгарци и българи – обяснява ни Йозеф, преминавайки през огромния двор, после добавя: – И моя дядо, и баща ми за си взели словачки, аз наследих името на майка си, така станах Войцек.

После продължи разказа си:

– Моя дядо, Иван Димитров, произхожда от село Бистреници, Русенско. По време на Балканските войни мъжете на военна възраст са били мобилизирани в армията, затова газдите от Унгария са били принудени да наемат работна ръка на детска възраст между 12-16 години. Често пъти са ги водели нелегално, без паспорти и така са оставали в Унгария

KIS BULGÁRIA PILISCSÉVEN

A tél elején a Bolgár Kutatóintézet és Bolgár Hírek munkatársai Vojczek József meghívására meglátogatták a piliscsévi birtokát. A farmon sokféle kertésszerszámot, eszközöket és értéket őriztek meg, amelyekből akár egy kertészműzeumnak való kiállítást is lehetne nyitni.

A piliscsévi bolgárok példája is mutatja, hogy a vándorkertészek nem csak az ország nagyvárosaiban telepedtek le, hanem azok környékére is, olyan kisfalvakba is, mint Piliscsév. A vidék lakossága főleg szlovák eredetű, kisebb számban vannak svábok, de a vándorkertészetek idején a fiatal bolgárok is vettek feleségül szlovák lányokat.

– A szlovák lányok szépek és dolgozók voltak, gyakran dolgoztak napszámban a bolgár gazdáknál, ahol megismerkedhettek a mi vándorkertészeinkkel. A nyelvi korlátok kisebbek voltak köztük, mint a magyarok és bolgárok között – magyarázta József, amíg átkeltünk a hatalmas udvaron. Majd hozzátette: *Az én nagyapám és az édesapám is szlovák lányokat vettek feleségül, jómagam édesanyám nevét vettem át és így lettem Vojczek.*

Később folytatta történetét:

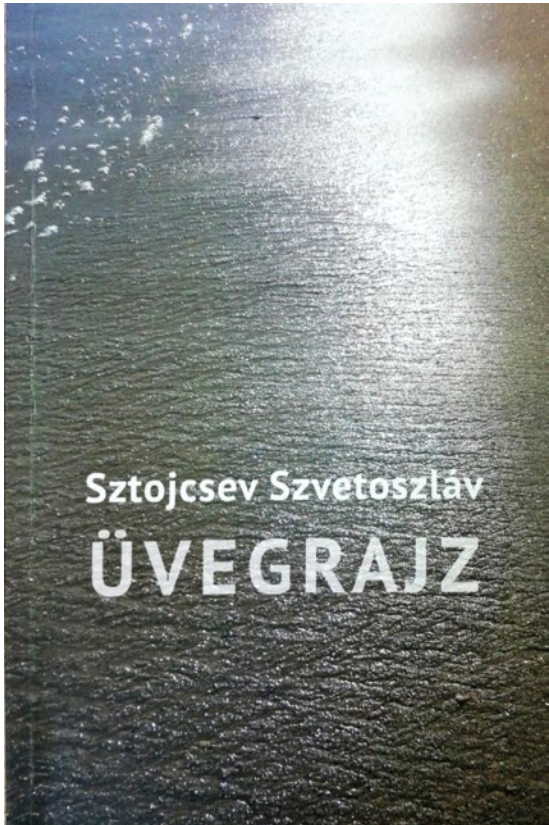
gyalog mentek, onnan gőzhajóval Orsováig utaztak, majd a határon zsákba bújva, áruként csempészték át őket. Soroksáron dolgozott, majd 1936-tól Piliscséven földeket kezdett el bérelni. Édesapám, mint már említettem, szintén szlovák lánnyal házasodott, ipari munkás lett, de mi a katonaság után feleségemmel együtt nagyapámékhoz költöztünk és becsatlakoztunk a gazdálkodásba. Az egykori 2 ezer négyzetméternyi terület mára 20 ezerre gyarapodott. Minden nyere-ségemből új földeket vásároltam. Elmondhatom, hogy ezeket a földeket a gyomromon spóroltam meg. A téjesítés idején az állam kisajátította a földeket, de a rendszerváltás után visszakaptuk azokat.

Megérkeztünk a fészkerhez. Előttünk rengeteg szerszám, kapák, nagykapák, gereblyék, ültetőfák, gyékénykötő állvány és ki tudja még milyen mezőgazdasági berendezések halmozódtak. József nagy lelkeséssel mutogatta nekünk:

– Ez a benzinmotoros szivattyú 1928-ból van, korábban bolgárkerékkel öntöztek. Ez a traktor még ma is működőképes, ott látni szőlőprést, a különböző mérlegeket, a melegágyakra való rámkákat. Az én nagy álmom, hogy egyszer itt egy mintagazdaságot hozzak létre – mondta nekünk, miután befejeztük a birtokon a körsétánkat.

Búcsúzóul József számos leírást, dokumentációt adott át nekünk, amelyek a pilisi dombokon élő bolgár kertészek életéről szólnak.

TÜTÜNKOV JORDAN

„СТЪКЛОПИС“

**Живея за езика.
Живея в езика.
Забелязва ме, отхвърля ме,
аз успявам да се скрия в един
фрагмент.
Унгарски.
Български.
Език,
Който е мой.**

Стъклопис. Заглавието е толкова подходящо за книга на Светослав. В него е събрана цялата крехкост и чувствителност на един самотен творец, който вече три десетилетия живее и твори в Унгария.

Ако някой реши да изброи българските творци в Унгария, особено тези, които се занимават с родното слово, то той няма как да пропусне името на Светослав Стойчев. Светослав живее в Бекешчаба, далеч от наситения живот на общността, дори не поддържа особени контакти с центъра. Това не го прави по-малко ценен и значим за българите тук. Един фин и самотен творец, който далеч преди всички ни е прозрял злоещото време, в което

живеем, и търси смисъла му в истинските неща. Голямата му ерудиция и непрекъснатият му интерес към човешкото битие го водят го дълбоки прозрения за смисъла на човешкия живот и човешкото общуване. Тези негови мисли гнес са особено ценни.

Светослав пише на унгарски, мой така се е полюбил в средата, че мози придобил език, се е превърнал в език на творчеството му. Има издадени и български книги, разбира се, но те угват някак отпосле, след унгарския си първоизточник. Много ми се иска неговите думи, неговите изстрадани послания да прозвучат и на български език.

Светослав Стойчев е роден през 1959 г. в Габрово. Завършил е унгарска и финска филология в Сегедския университет "Атила Йожеф". През 1988-1990 г. работи като журналист в София. От 30 години живее в Бекешчаба, Унгария. Бил е главен редактор на местния вестник "Хети мерлеа". Издал е книгите "Мислещо битие" (1994, унг. ез.) и "Огън в камината" (1996, бълг. ез.), „Утринни пътеки“ (1999, унг. ез.), „Крего“ (бълг. и унг. ез.), „Светкавица“ (2014, унг.), Стъклопис (2019, унг.).

СВЕТЛА КЛОСЕВА

ÜVEGRAJZ

**A nyelvnek élek.
A nyelvben élek.
Észrevesz, kivet, visszakéredzkedem
egy-egy töredékkel.
Magyarul.
Bolgáru.
Magyarul...
Valamilyen nyelven, ami az enyém.**

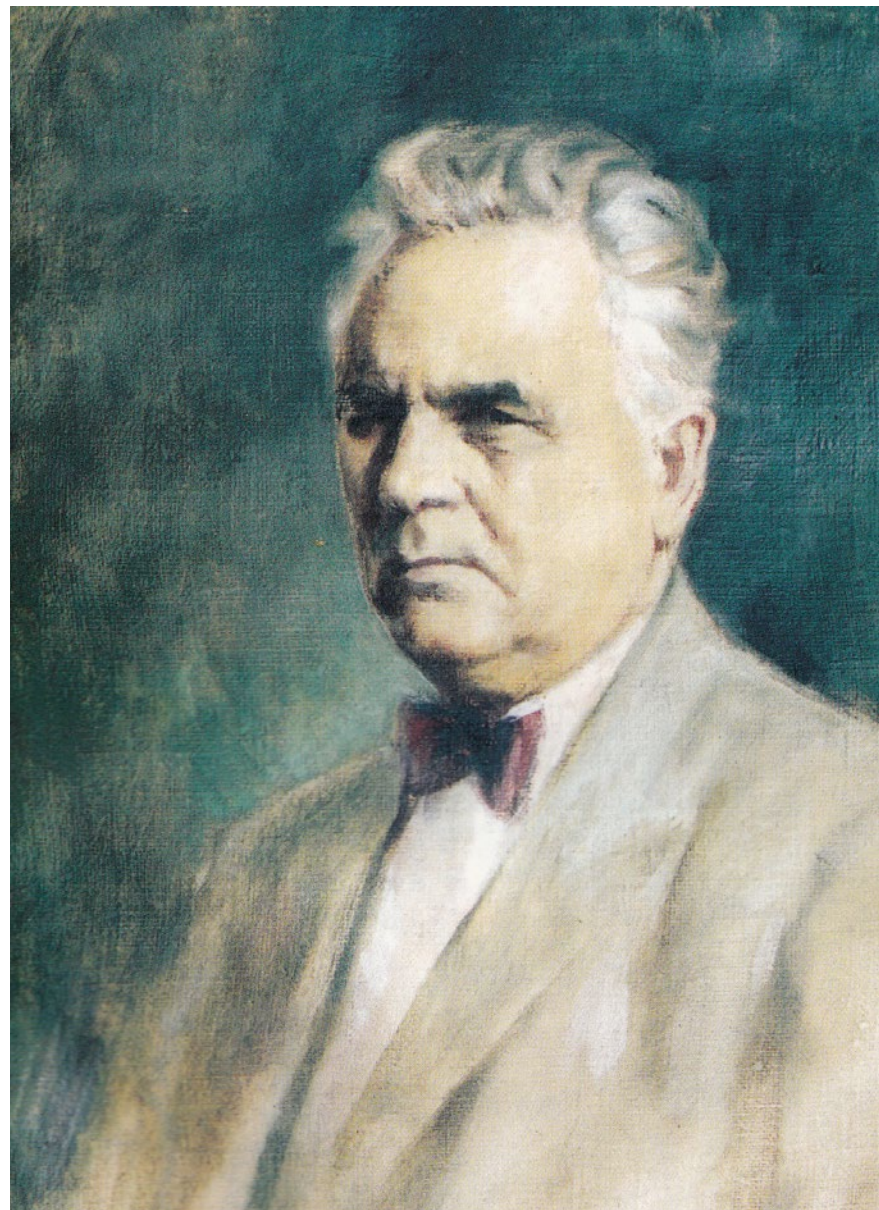
Rendkívül találó cím ez Sztvetoszláv könyvéhez. Összpontosul benne egy immár három évtizede Magyarországon élő és alkotó magányos művész minden törékenysége és érzékenysége.

Aki megkísérli számba venni a magyarországi bolgár alkotókat, különösen azokat, akik az anyanyelvvel foglalkoznak, semmiképp sem feledkezhet meg Sztvetoszláv Sztójcsevről. Sztvetoszláv Békéscsabán él, távol a közösség pezsgő életől, s még csak nem is igen tart kapcsolatot a központtal. Ez azonban nem teszi kevésbé értékessé és jelentőssé az itteni bolgárok számára. Finom lelkű és magányos művész ő, aki jóval mindnyájunk előtt megsejtette a baljós időt, amelyben élünk, s az igaz dolgokban keresi annak értelmét. Hatalmas műveltsége és szakadatlan érdeklődése az emberi lét iránt mély meglátásokhoz vezetik az emberi élet és az emberi érintkezés értelmével kapcsolatban. E gondolatai ma különösen értékesek.

Sztvetoszláv magyarul ír, olyannyira elmerült a közegben, hogy e tanult nyelv művészete nyelvéné vált. Természetesen bolgáru is jelentek meg könyvei, de ezek valahogy később jönnek, magyar ősförásukat követve. Nagyon szeretném, ha szavai, szenvedésben született üzenetei bolgáru is felcsendülnének.

Sztójcsev Sztvetoszláv 1959-ben született Gabrovóban. Magyar-finnugor szakon végzett a szegedi József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. 1988-tól 1990-ig újságíróként dolgozott Szófiában. 30 éve él Magyarországon, Békéscsabán. A *Heti Mérleg* című helyi lap felelős szerkesztője volt. Eddigi kötetei: *Gondolkodó lét* (1994, magyar nyelven), *Kandallótűz* (1996, bolgár nyelven), *Hajnali ösvények* (1999, magy.), *Credo* (2005, bolg. és magy.), *Vaku* (2014, magy.), *Üvegrajz* (2019, magy.).

KJOSZEVA SZVETLA

130 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ЧУДОМИР

Писател, хуморист, художник, музеен и читалищен деятел, журналист, общественик... Уникалните му разкази се знаят от поколения българи, преведени са на много езици. Акварелите му, запечатали лицата на неговите "нашенци", на модерни граждани и отрудени селяни, на весели компании, носят настроение и усмивки. Пейзажи, портрети, шаржове, весели рисунки – всички те показват безграничния талант на художника Чудомир.

ВЕЧЕРИНКА

Пуста наша Пена, пустите ѝ превземки! Откак се е заговорило, че ще има вечеринка и нейният Йовчо ще казва стихотворение, хукнала е като луда из село и като почнеш от Джанков вир чак, та до гробището, човек не е оставила да не му се похвали:

Наш Йочко туй, наш Йочко онуй... Че като му дали стихотворението да го учи, затворил се в новата стая и до тъмно чел; че как още на втория ден го научил цялото и го казал пред всички след вечеря; че как баба му посегнала да го целуне, та съборила гърнето с боба и попарила котката... То хвалби, то преструвки – да им се не наслушаш. Да ми е стихотворение като свят поне, ами за магаре се разправяло в него. Види се, за подигравка са му го дали гаскалите, защото тејко му едно време все с магарета се разправяше. Пие, пие, пие из кръчмите и като излезе, качи се на магарето, върже му въжето за кръста си, та като падне от него, той да си лежи, горде изтрее, а магарето да пасе наоколо и да го чака.

Е, майка е, че го ѝ е: да си се радва; ама дано и ний сме ги имали пък. Наш Динко, кога беше колкото нейния Йовчо, два пъти е чел Апостола в черква и усо гържеше на певците, ама чула ли си ме нявга да разправам щяло и нещяло из село.

– Учи го, булка Денковице, учи го това дете, че гарбата му е голяма и глас има като звънче. Един поп ще стане от него, че и групите му ще попуват – ми думаше поп Глигор тогава, ама като не бяхме възможни! Да имаше как да го пратя в Бачковския манастир, нямаше сега да ходи и да си блъска блъските из гората, ама нѐ, орисница пуста!

Тъй приказваше в навечерието на вечеринката, която учителите готвеха да гадат срещу Водици, Мокра Иванца на кумата си Вела Глухата и крещеше, та се чуваше из цялата махала.

Вечерта срещу вечеринката гаде господ хубаво време. Ни стуг, ни вятър, ни нищо. Хаджи Дончовата тополя, шръкнала нагоре като минаре, хич не пошавнуваше, ама нали сме пусто в дол, уж ясно е небето, а в село сгълхнало и тъмно като в къртичина дупка. Само училището

светеше отвред и хора прииждаха, прииждаха. Наша Пена, то се знае, най-напред е дошла и най-напред седнала. Току до самата сцена, го рече. Билетът ѝ бил по-назад, ама пред нея се случил Дълъг Пејо. „Аз – рекла – съм дошла тук вечеринка да гледам, а не на Дълъг Пејо рошавия врат.“ Хукнала се до къщи, донесла си стол и се натъкмила на първо място до попадията. На него ред бяха още и попът, стария гаскал Минчо с дъщерите си и писарката. Седнала там Пена, ама все нещо я не сдържа и все се мушка в стаята на гаскалите да види какво прави Йовчо. Първия път му обърсала носа и косите му пригладила с плънка, а втория – му закопчала горното копче на панталонките, потупала го по гърба и пак се върнала да седне.

Чукаха по сцената, тропаха, притичваха се през публиката гечурлигата за забравени вещи, най-после удари трети звънец, завесата заскрибуца и се дигна, ама единият ѝ край отиде по-нависоко, а другият увисна надолу. Най-напред децата изпяха една песничка, след това младият учител изсвири нещо на киман

и след това изведнъж се потопорчи на сцената като лалугер и Йовчо Пенин. Щом го видя майка му, и тъй си остана с отворени уста. Изправи се Йовчо, разкопча се копчето на панталона, пак го закопча и като се загледа в чича си Нена Сенегалеца, подсмръкна веднъж и без да се поклони, извика, колкото му глас гържи:

— Магаре!

Чичо му Нено, като чу тая гума, сякаш с чук го тупнаха по темето. Сви се на кълбо, нагърна крагешком гали още го гледа хлапето, извърна се да види дано има някой друг зад него, за когото да се отнася гумата, и занемя на стола си.

Публиката се закуска, заизвива се назад и смути за момент малкия декламатор, който се окопоти пак, премести погледа си върху гяда попа и извика пак:

— *Магаре! Стихотворение от Ве Иван Стоянов.*

После опъна шията си като книжно фенерче, прилепи ръце до краката си и започна бързо и с всички сили:

*Кой каквото ще да казва,
ала умна съм глава.
Май ушите ми са дълги,
но беда не е това.*

И спря. Публиката отново се развесели. Някои изръкопляскаха, а Иванчо Маймунката се обади:

— Длъжки са, дължки са ушите ти, ама нищо! Тя майка ти, няма вече да ги гърпа!

— Мълчи бре! Твоите малки ли са! Я ги виж! Като тиквени ластуни са увиснали — изсъска буля Пена и пак се вторачи в сина си.

— Сссст! — сопна се гаскал Минчо. След това, погледна към малкия и рече кротко: — Бравос, Йочко, бравос, момчето ми! Карай сега нататък!

Но Йовчо, блеген и смутен, напразно се мъчеше да погълне нещо.

Ту откопчаваше, ту закопчаваше онова копче и не можеше да си спомни втория куплет. Запъна се наново и пак спря. Една мъчителна минута се проточи. Пак се напъна да каже нещо — хъката-мъката... — и пак спря.

За да се спаси положението, гаскал Минчо плесна с ръце и извика:

— Стига вече, Йочко, стига, момчето ми! Бравос, бравос! Ха иди си сега! Стига!

— А бре как ще си иде, гаскале — извика майка му. — Няма да си иде! Знае си го детето. От две недели ми го декламира и си го знае на вода. Ха, мама! Ха спомни по-нататък как беше, чего!

— Не мъчи детето, булка — намеси се и попът. — човек е и обърква се най-паче. Нека си иде сега, а други път пак ще го каже до конец.

— А бре, дядо попе, казвам ви, на вода го знае бре! Ушите ми беше приглушило. Къде ще си ходи? Ха, Йочко, маминото, ха сега нататък!...

Малкият стоеше като втрещен. В ушите му бръмчаха рояци оси, гърдите му се повдигаха често-често и нито чуваше вече учителя, който му подказваше от кулисите, нито виждаше нещо.

— Е, боже! Е, мамке — хленчеше права буля Пена и се удряше с две ръце в главата: — Мари пуста моя празна кратуна! И аз го знаех мари! И аз го знаех това пусто стихотворение. От него го бях научила, ама идва ли ми сега на ума?!... А бре, Йове! А бре, майка! Забрави ли го бре, сине?...

Йовчо нито и помръдваше. Тъй си стоеше с прибрани ръце, като закован на пода. Само очите му почнаха да клепкат често-често и една едра сълза се търкулна по лявата му буза. В едната си ръка стискаше силно откъснатото вече копче.

— А бре гумай, Йове!... Казвай бре, тънако — беснееше буля Пена. — Казвай или се пръждосвай да не ме срамиш бре! Гиги, обеснико! Гиги, вължернико проклети? Аз да му правя попара всеки ден и млин да му точа, а той да ми стои като пукал насреща! Казвай ге! Ще казваш ли? А? Гиги, тиквенико!

И като посегна с дългите си ръце, хвана го за новата антерия, свали го от сцената в поповите крака и почна да го налага с юмруци, където свари.

Първият акт от вечеринката беше приключен. Само завесата не се сетиха да спуснат. Тъй си остана тя, дигната с единия край нагоре, а другият увиснал наголу и мръсен като на Миндил Данка фустата.

ДО ВРАТАТА

С времето разбираш, че единственото, което можеш да направиш, е да утетиш. Преди да си отиде баба ми, стопила се вече, стискаше ръката ми и викаше, чудна работа, живее ми се още, утре ще изгоя малко, мляко от козата да пия. Козата беше умряла преди 20 години, а баба ми не беше ставала от 6 месеца...

Като малък, когато ме беше страх да заспя в тъмното, протягах ръка от моето легло, тя протягаше ръка от нейното, стаята беше тясна, и този мост пропъждаше страха ми. Все едно се изпрацахме донякъде хванати за ръце, докато минем страшното, после ме пускаше в съня.

Сега можех само да ѝ върна жеста. В съня и смъртта всеки близа сам, но до вратата е добре да си с някой.

ГЕОРГИ ГОСПОДИНОВ
из "Всичките наши тела"

A KAPUIG

Idővel megérti az ember, hogy az egyetlen, amit tehet, hogy vigasztal. Nagymamám, mielőtt elment, már csonttá soványodva, a kezemet szorongatta, és azt mondogatta, furcsa, még élni akarok, holnap megfejem a kecskét, hogy ihassak egy kis tejet. A kecske húsz éve halott volt, nagymamám pedig 6 hónapja nem kelt fel az ágyból.

Mikor kiskoromban félttem elaludni a sötétben, kinyújtottam a kezemet az ágyamból, ő is a sajátjából, szűk volt a szoba, s ez a híd elűzte a félelmemet. Mintha kézen fogva kísértük volna egymást valameddig, amíg túl leszünk a szörnyűségen, aztán mikor álomba merültem, elengedett.

Most csak annyit tehettem, hogy viszonztam a gesztust. Az álomba és a halálba mindenki egyedül lép be, de a kapuig jobb, ha elkísér valaki.

G. GOSZPODINOV
Minden testünk (részlet)

ХИТЪР ПЕТЪР

СЛАВЕЙ И ПУЯК

Хитър Петър занесъл на пазара да продава един пуйка. Наблизо до него застанал груз продавач. Той гържал хубав кафез, а в кафеза подскачало и пеело малко славейче.

Един човек спрял, послушал песента на птичето и запитал продавача:

— Колко искаш за славейчето?

— Половин жълтица! — отговорил скромно продавачът.

— Не е скъпо. Хубаво пее! — казал човекът и започнал на око да оценява пуйка.

— А ти колко искаш за пуйка? — попитал той Петра.

— Пет жълтици! — отговорил Петър и го погледнал право в очите.

— За пет жълтици, байно, ще купя двайсет пуйка като твоя! — засмял се купувачът.

— Щом оценяваш това малко птиче половин жълтица, аз колко да искам за моя охранен пуйк? — поклатил глава Петър. — Пуйкът има сто пъти повече месо от славейчето.

— Славеят е едно, а пуйкът — друго. Те не бива да се сравняват! — започнал да доказва купувачът.

— Чуй славейчето как хубаво пее...

— Е! — засмял се и Хитър Петър. — Славейчето пее, а пуйкът мълчи. А нали знаеш: говоренето струва сребро, мълчанието — злато...

ТРИЦИ И ХАЛВА

Когато бил малък, Хитър Петър станал чирак при градския шивач. Един ден на обяд шивачът му дал пари и казал:

— Петре, вземи паницата и иди да купиш от гостилницата фасул за обяд.

— Ако няма фасул, да купя ли халва, майсторе? — запитал Петърчо.

— Ако няма фасул, купи картофена чорбица!

— Ами ако няма картофена чорба, да купя ли халва? — попитал пак Петър.

— Ако няма картофена, вземи лещена чорба!

— Ами ако няма и леща, да взема ли халва?

Майсторът се ядосал, размахал ножицата и викнал:

— Махай се от главата ми и вземай каквото трици ще вземаш, че се връщай по-скоро!

Петърчо изскочил навън и от вратата запитал:

— Майсторе, като взема трици за тебе, за мене да купя ли халва?

МАЛКА Е ПОКАЗАЛКАТА

По онова време, когато живял Хитър Петър, на народа било забранено да носи каквото и да е оръжие. Веднъж Петър затъкнал в пояса си голям ятаган и тръгнал към града. Но случило се, че пръв го срещнал Настрагин Ходжа. Той забелязал ятагана в пояса на Петра, спрял го и попитал:

— Петре, не знаеш ли султанската заповед? Забранено е...

— Знам, знам! — засмял се Хитър Петър и сложил ръка на ятагана.

— Като знаеш, защо го носиш?

— С него показвам грешките на гецама, като четат.

— Ти подиграваш ли се с мене? Може ли такъв голям ятаган да служи за показалка?!

— Може, може! — завъртял глава Хитър Петър.

— Някои хора правят толкова големи грешки, че гори и тази показалка е малка!...

ПРИЗИВ 1% FELHÍVÁS

Дарете 1% от данъка си на българските организации и на Българската православна църква в Унгария

Танцов състав » Янтра «
Данъчен номер: 18704950-1-42

Фонгация Про скола булгарика
Данъчен номер: 18066184-1-42
Дарявайки 1% от доходите си на Фондацията, вие дарявате вашите деца, инвестирате в нашето бъдеще.

Българска православна църква в Унгария Технически номер: 0372

Ajánlja adója 1%-át a magyarországi bolgár civil szervezeteknek és a Magyarországi Bolgár Ortodox Egyháznak

Jantra Néptánc Egyesület
Adószám: 18704950-1-42

Pro Schola Bulgarica Alapítvány
Adószám: 18066184-1-42
Bevételének egy százalékával saját gyermekeit és közös jövőnket támogathatja az alapítványon keresztül.

Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház Technikai szám: 0372

Дружество на българите в Унгария

Magyarországi Bolgárok Egyesülete
1097 Bp., Vágóhíd u. 62. · tel.: +36 (1) 216-6560
<http://www.bolgaregyesulet.hu/>

Българско републиканско самоуправление
Bolgár Országos Önkormányzat
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (1) 216-4210

Столично българско самоуправление
Fővárosi Bolgár Önkormányzat
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (1) 216-4211

Български културен институт
Bolgár Kulturális Intézet
1061 Budapest, Andrássy út 14. · tel.: +36 (1) 269-4246

Посолство на Република България в Унгария
Bolgár Köztársaság Nagykövetsége
1062 Bp., Andrássy út 115.
tel.: +36 (1) 322-0836, +36 (1) 322-0824

Активен наблюдател
Bolgár Nemzetiségi Szószóló
1358 Budapest, Széchényi rkp. 19 · tel: +36 (1) 441-5435

Българска православна църква
C8. c8. Kupa u Memoгу
Szent Cirill és Szent Metód Bolgár Pravoszláv Templom
1097 Budapest, Vágóhíd u. 15. · tel.: +36 (30) 496-4997

Архумангpum Аманасуи
Atanaszj archimandrita
tel.: +36 (20) 291-5825

Българско училище за рожен езук
Bolgár Nyelvoktató Nemzetiségi Iskola
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (1) 216-4210

Българска гвезична малцинствена гемска градина
Bolgár Kétnyelvű Nemzetiségi Óvoda
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (20) 250-7339

Български културен, документационен и информационен център
Bolgár Kulturális, Dokumentációs és Információs Központ
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (1) 216-4211

Издание на **БЪЛГАРСКОТО РЕПУБЛИКАНСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ**

РЕДАКЦИЯ
Виолет Доци (*главен редактор*),
Кирил Наг, Йордан ТютюнкоВ
— 1062 Буганеща, ул. Байза 44., 06 (1) 216 4210

ОТГОВОРЕН ИЗДАТЕЛ г-р Данчо Мусев

Издава се с подкрепата на Канцеларията на министър-председателя, Столичното българско самоуправление и на Българските самоуправления в I., VI., VIII., XIII., XVI. район на Буганеща, Уйпеш, Терезварош, и в Печ, Сегед, Халастелек, Дунахарасту, Дунакеси, Дебрецен и Сигет-сентмиклош.

A **BOLGÁR ORSZÁGOS ÖNKORMÁNYZAT** kiadványa
SZERKESZTŐBIZOTTSÁG
Dóczy Violetta (*főszerkesztő*), Nagy Kiril, Tütümkov Jordan
— 1062 Budapest, Bajza u. 44., 06 (1) 216 4210

FELELŐS KIADÓ dr. Muszev Dancso

Megjelenik a Miniszterelnökség, a Fővárosi Bolgár Önkormányzat és az I., VIII., XIII. kerületi, az Újpesti, a Terézvárosi, valamint a Pécsi, a Szegedi, a Halásztelki, a Dunaharaszti, a Dunakeszi, a Debreceni és a Szigetszentmiklósi Bolgár Önkormányzat támogatásával.

ISSN 14163098
NYOMDAI KIVITELEZÉSÉRT FELELŐS
FesztNet Kft.

DESIGN ÉS NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS
Ruszev Dimitar

A kulturális rendezvényeink és táboraink támogatója:

Изследователски институт на българите в Унгария
Bolgár Kutatóintézet
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (1) 216-4211

Унгаро-Българска Стопанска Камара
Magyar-Bolgár Gazdasági Kamara
1092 Bp., Ráday u. 33/a. · +36(30)655-9589
www.hbcc.eu

Ресторант Царевец
Carevec Étterem
1097 Budapest, Vágóhíd u. 62. · tel.: +36 (20) 417-8576

Хотел Пула · Hotel Rila
1097 Budapest, Vágóhíd u. 62. · tel.: +36 (1) 32-32-991

ПРОГРАМА

Прегварително обявените културни събития на Българското републиканско самоуправление за месец април и май се отлагат за неопределено време.

Благодарим за разбирането.

PROGRAM

A Bolgár Országos Önkormányzat előzetesen meghirdetett április-májusi rendezvényei elmaradnak.

Köszönjük megértésüket.